golden uitsluitend en alleen de roomsche idee, die achter dit parochiale stelsel school, wil men, de hierarchische opvatting van de kerk, maar nooit is als bezwaar ingebracht, dat de eenheid der plaatselijke kerk daardoor werd prijsgegeven. Noch bij Voetius noch bij eenig ander schrijver wordt dat argument genoemd. En natuurlijk, indien dat argument toch het hoofdargument was, gelijk men het thans wel voorstelt, dan had dat bezwaar bij een zoo uitvoerige bespreking niet verzwegen mogen worden.

Maar al is de naam parochie op zich zelf niet af te keuren, toch zouden we liever dien naam niet gebruiken, en ook niet van de invoering van het parochiaal stelsel spreken.

Vooreerst niet, omdat het woord parochie in ons land nu eenmaal een roomschen klank heeft gekregen en dit woord daarom zeker niet dienstig is om de goede zaak, die men voorstaat, bij ons ingang te doen vinden. Het is hiermede evenals met het woord *pastoor*. Ongetwijfeld is dat woord, dat letterlijk herder beteekent, veel juister benaming voor den Dienaar des Woords dan ons ongelukkig *domine*, dat van het latijnsche dominus, heer, afgeleid, maar al te veel aan dominees hoogmoed denken doet. De Fransche Kerken, die van minister of pasteur spreken, zijn ongetwijfeld veel gelukkiger in haar titulatuur geweest. Maar toch zou wel niemand er aan denken, het woord pastoor in onze Kerken thans in te voeren. En hetzelfde bezwaar geldt tegen het woord parochie.

Daarbij komt, dat het parochiale stelsel, zooals Rome het wil, lijnrecht ingaat tegen het protestantsche kerkbegrip en daarom zooit door ons kan worden overgenomen dan tot schade van ons levensbeginsel. Terwijl, wanneer men het Roomsche begrip loslaat, de term zoo vaag en zwevend wordt, dat niemand weet, wat er eigenlijk mee bedoeld wordt. Dr. Slotemaker de Bruine wijst zelfs vier manieren aan, waarop dit parochiale stelsel kan verwezenlijkt worden. Gold dit nu alleen een quaestie van uitvoering en practijk, dan deed dit er minder toe. Maar dit is niet zoo. Neem toch de twee hoofdvormen, waarop het aankomt: het stelsel van Calvijn te Genève, om het kort aan te duiden, waarbij de eenheid der plaatselijke kerk gehandhaafd blijft, doordat één kerkeraad aan het hoofd der stadskerk staat, maar die ééne kerk verdeeld wordt in wijken, elk met een eigen predikant, met eigen ouderlingen, met een eigen kerkgebouw en met een groep van geloovigen, die voor kerkbezoek, sacramentsgebruik, catechisatie enz. aan die wijk gebonden zijn, òf het stelsel van John Knox in Schotland, die de geloovigen in een stad splitst naar vaste grenzen in een zeker aantal zelfstandige kerken, elk met een eigen kerkeraad, welke kerken dan alleen classicaal verbonden zijn, dan voelt men toch, dat beide regelingen zoo scherp onderscheiden zijn, dat het niet aangaat, ze met één naam te noemen. Een zelfde naam, die voor zoo gansch onderscheiden zaken gebruikt wordt, sticht verwarring. En wat men hier juist zoo brood noodig heeft, is helderheid van begrip. Immers, wanneer ge gezamenlijk optrekt om voor de invoering van het parochiale stelsel te pleiten, maar, zoodra men u vraagt: wat verstaat ge daaronder? of met een vagen, niets-zeggenden term moet antwoorden, of tot een geheel verschillend resultaat komt, verwart ge de discussie en maakt ge het volk, dat helderheid wil, afkeerig.

Het is om die practische redenen, dat we liever niet van parochie en parochiaal stelsel spreken. Wat men wil, is betere verdeeling van onze massale stadskerken. En dit kan geschieden hetzij door het wijkstelsel tot de Bediening des Woords en der Sacramenten door te trekken, maar deze wijken blijven dan altijd onderdeelen der ééne kerk en worden nooit zelfstandige kerken; hetzij door elke wijk een eigen kerkeraad te geven, maar dan houden ze op wijken te zijn en worden gewone zelfstandige kerken, en men noeme ze dan ook geen parochies maar *kerken*.

Verscherpte wijkindeeling òf zelfstandige kerkformatie, daarover loopt het verschil.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. Houtzagers en in hartelijken dank ontvangen van Ds. H. W. van Loon te Amst. twee giften saam *f* 3.

Namens het Bestuur:

D. HULLEMAN, *secr.*

Uit de Pers.

In de *Friesche Kerkbode* wordt nog eens de aandacht gevestigd op het ambt der geloovigen, dat in de dagen der reformatie van 1886 zoo kracatig op den voorgrond trad, maar nu weer in 't vergeetboek dreigt te raken:

In art. 28 van onze Nederlandsche Geloofsbelijdenis wordt geleerd, dat de geloovigen schuldig zijn, den hals te buigen onder het juk van Christus en, naar de gaven die God hun verleend heeft, te dienen de opbouwing der broederen. »En opdat dit te beter kunne onderhouden worden, *zoo is het ambt aller geloovigen*, volgens het Woord Gods, zich af te scheiden van degenen, die niet van de Kerk zijn.« Aan deze uitdrukking is ontleend de term ambt der geloovigen, in de laatste 25 jaar veel, misschien meer dan vroeger, in gebruik.

Nog niet lang geleden werd van confessioneele zijde op het gebruik van dezen term afgegeven met de herinnering, dat in Art. 28 volstrekt niet gesproken werd van een ambt in den zin als waarin wij dat woord gebruiken, sprekende van het ambt van de bediening des Woords, des Ouderlingschaps en des Diakenschaps. Nu is daar wel iets van aan, maar toch o zoo weinig. Het woord *ambt* komt in den Latijnschen tekst niet voor, maar wel een uitdrukking, die met den term *munus, ambt*, synoniem is. Er staat namelijk: *omnium fidelium partes sunt*. Wie nu wel eens in Cicero gelezen heeft, weet dat dit hetzelfde is als: *omnium fidelium munus est*, hetwelk overgezet zijnde, is: het is het ambt aller geloovigen. Maar er zijn confessioneele voorgangers, die de geloovigen niet op hun ambt durven wijzen, omdat zij zelven hunne functies niet naar behooren kunnen uitoefenen.

Er is een tijd geweest, dat onder ons, Gereformeerden, het ambt der geloovigen meer overdacht, genoemd en geëerd werd. Vóór 20 jaar kon men over dat ambt de eenvoudigste menschen hartelijk, vol overtuiging en met heldere bevatting hooren spreken. Geen wonder. Krachtens dat ambt der geloovigen was er gehandeld. In de wetenschap, dat men niet naar eigen willekeur, maar op last en in den naam van den Koning der Kerk handelde, had men moed gevat tot daden, waarvoor men anders zou beducht geweest zijn. Zich bewust van de roeping, dien plicht, dat ambt, hebben toen vele geloovigen verkozen schade te lijden in gehoorzaamheid, boven rust te genieten in ongehoorzaamheid. Die tijd van hooge geestesstemming, van krachtige geestesspanning en van doordringende geestesenergie, opkomende uit het ambt der geloovigen, schijnt voorbij te zijn. Er is een ruste ingetreden. De Kerk heeft hare ambtsdragers, die getrouw hunne ambten bedienen. Er wordt gepredikt naar de leer der Apostelen. De Sacramenten worden bediend naar de instelling van Christus. De tucht wordt geoefend naar koninklijke ordinantie. De Kerk wordt geregeerd naar het woord van Koning Jezus. Er is ruste. Volgens veler meening is er thans geen reden om het ambt der geloovigen tot activiteit op te roepen. Men wil niets liever dan als rustig onderdaan des Konings leven.

Daartegen komen wij op. Uit die rust willen wij, waar noodig, de geloovigen wakker roepen. Krachtens hun ambt hebben de geloovigen steeds te arbeiden, zonder ophouden. Er is voor hen als gemeene ambtsdragers zelfs veel werk. Indien zij niet hun ambt vervullen, lijdt de Kerk des Heeren groote schade. Niet alleen tot reformatie als het noodig is, maar ook tot stichting der Kerk te allen tijde zijn de geloovigen geroepen.

Wij willen eerst onderzoeken, wat wij onder het ambt der geloovigen hebben te verstaan. Het is zoo wat anders dan de *plicht* der geloovigen. *Plicht* is wat men, afgezien van alle opdracht, schuldig is. *Ambt* is wat men, als vertegenwoordigende een hoogere macht, met zeker gezag te verrichten heeft. Zoo is het de *plicht* der geloovigen, zijn naasten lief te hebben en in de wegen des Heeren te wandelen. Het is het *ambt* der geloovigen, krachtens de zalving des Heiligen, de dwalende broeders den rechten weg te leeren.

Tot recht verstand is het noodig, te bedenken, dat de geloovigen er zijn, om het beeld en de eere van Christus te openbaren, en dat zij ook tot dat einde zich moeten vereenigen tot een Kerk. Waar er dan ook maar twee of drie in Zijnen Naam vergaderd zijn, is Hij in het midden (Mat. 18 : 19 en 20). Ja, allen zijn zij Zijner zalving deelachtig. (1 Joh. 2 : 20). Wat dit te beteekenen heeft, wordt door onzen Catechismus schoon uiteengezet in het antwoord op de vraag: Waarom wordt gij een Christen genaamd? *Oudat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzoo Zijner zalving deelachtig ben, opdat ik Zijnen naam belijde, en mij zelven tot een levend dankoffer Hem offere, en met een vrije en goede conscientie in dit leven tegen de zonde en den duivel strijde, en hier namaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen te regeeren.* Tot de vervulling van die roeping, heeft Hij ze gezalfd met den Heiligen Geest, d. w. z. naar 1 Cor. 6 : 19, dat de Heilige Geest in hen als in een tempel woont, en zij zeene woonstede Gods in den Geest« zijn. (Ef 2 : 22).

Deze zalving is het gemeenschappelijk goed van de geloovigen, maar het is ook evenzeer eens tegelijks persoonlijk voorrecht. Zij zijn priesters, samen een heilig priesterdom vormend; levende steenen gebouwd tot een geestelijk huis (1 Petr. 2 : 5). Het persoonlijke wordt door het gemeenschappelijke niet opgeheven, maar veeleer gesterkt en in de gelegenheid gesteld om zich naar zijn aard ten volle te ontplooien. Hoe krachtig en innig de gemeenschap der heiligen ook zij, de zelfstandigheid der heiligen blijft toch in zulk een mate bewaard, dat er reden blijft voor den regel, *«dat elk zich moet schuldig weten zijne gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden»*, geheel in overeenstemming met de ons in Gods Woord geleerde waarheid van het lichaam en de leden, 1 Cor. 12 : 12–27: »Gijlieden zijt het lichaam van Christus, en leden in het bijzonder«.

Krachtens die zalving nu, hebben zij als profeten, priesters en koningen den Heere te dienen. Als profeten hebben zij allen te zamen en een gelijk in het bijzonder, den Naam des Heeren te belijden. Als priesters hebben zij zichzelven tot een levend dankoffer Gode te offeren. Als koningen hebben zij met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en den duivel te strijden, om hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen te regeeren. Dat alles mag ambtelijk werk genoemd worden, omdat Christus bij zijn dienaar blijft en zich vertegenwoordigd rekent door zijn dienaar. »Waar ik ben, aldaar zal ook Mijn dienaar zijn. En zoo iemand Mij dient, de Vader zal hem eeren«. (Joh. 12 : 26). »Die in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen, en zal meer doen dan deze«. (Joh. 14 : 12).

Officieele Berichten.

Geref. Traktaat-Genootschap „Filippus".

Algemeene vergadering.

Ondergeteekende brengt voorloopig ter kennis der leden van „Filippus", dat de eerstvolgende algemeene vergadering staat gehouden te worden op Woensdag 11 Augustus 1909 te Alkmaar.

Verdere bijzonderheden aangaande plaats, tijd enz., zullen nader worden meegedeeld.

Namens het bestuur van „Filippus":

J. TER BORG, *te secr.*

Wolvega, Mei 1909.

Verslag van de vergadering der Gereformeerde Kerken in de Classis Tholen, den 28 April 1908.

I. Ds. A. Dekkers, voorzitter der roepende kerk van Anna Jacobapolder, opent de vergadering na het zingen van den Morgenzang: 3 met gebed en lezing van Fil. 2 : 1—11

II. Uit de lastbrieven blijkt dat, alle kerken der classe vertegenwoordigd zijn. Eén kerk verving een ouderling door een diaken, aan wien, gehoord de reden van plaatsvervanging, zitting en recht van keurstem wordt verleend. Drie kerken hebben een instructie.

III. In het moderamen nemen naast Ds. Lammertsma, naar toerbeurt praeses, zitting Ds. Dekkers als assessoe en Ds. van der Kooi als scriba.

IV. De praeses feliciteert Ds. Dekkers hartelijk met zijn beroep naar de kerk van Dussen, en wenscht niet slechts om zijn persoon, maar ook om zijn werks wil dat hij gemeente en classe nog niet verlate, maar ook verder een werkzaam afgevaardigde onzer vergaderingen mag blijven.

De assessor spreekt namens de classe zijn hartelijke blijdschap uit, dat Ds. Lammertsma vrijmoedigheid heeft gehad voor het beroep naar Ierseke te bedanken, en bidt hem thans bij de roeping naar Axel A de veelvuldige leiding des Geestes toe, in hope dat hij ook verder zich nog geven kan aan zijn gemeente en den zoo noodzakelijken classicalen arbeid.

V. De notulen der vorige vergadering worden door Ds. Dekkers gelezen, door de vergadering zonder opmerking met dank aan den scriba goedgekeurd en door het moderamen getekend.

VI. Ingekomen is een dankbetuiging van den penningmeester der algemeene kas voor hulpbehoevende kerken voor toezending van de jaarlijksche bijdrage.

Voor kennisgeving aangenomen.

Een onderzoek wordt ingesteld naar de ontvangst van een stuk inzake Ds. v. d. Z. te Putten, dat aan andere classis is toegezonden, maar tot nog toe niet ter kennis dezer classicale vergadering is gebracht.

De correspondent verklaart bedoeld schrijven van de classis Harderwijk niet te hebben ontvangen.

VII. Van de kerken Poortvliet en Tholen zijn instructiën ingekomen om de ten vorigen jare getroffen regelingen voor de uitvoering van art. 13 D. K. O. ook dit jaar van kracht te doen blijven.

De bijdragen dezer kerken ten behoeve van eigen emeriteering worden voorwaardelijk op hetzelfde bedrag bepaald als in het vorige jaar.

De kerk van Oud Vosmeer verzoekt verlaging van haar quotum voor art. 13.

Daar in de Aug.-vergadering het aandeel van elke kerk in de classicale bijdrage voor hulpbetoon bij emeriteering opnieuw moet worden vastgesteld, wordt aan deze kerk aangeraden alsdan haar verzoek te herhalen.

VIII. Een voorstel van de kerk van Anna-Jacobapolder om deputaten te benoemen voor een herziening van het „huishoudelijke reglement„ wordt na aanwijzing waarin die revisie moet bestaan, aangenomen.

Als deputaten voor deze zaak worden benoemd D. D. Dekkers, van der Kooi en Lammertsma.

Eveneens wordt aangenomen een voorstel van de kerk van Tholen, ingekomen naar aanleiding van vragen, die nu en dan ter classicale vergadering worden gesteld, „dat door een der dienaren des Woords minstens eenmaal in het jaar een kort referaat zal worden gehouden, om besprekingen in te leiden over een onderwerp van actueel belang."

IX. Rapporten.

A. Deputaten voor de kerk van Rilland rapporteeren:

a. dat daar in eigen kring voor pastorie bouw maandelijks inkomt *f* 35 à *f* 40;

b. dat 't verloopen kwartaal uit de classicale kas voor hulpbehoevende kerken in 't fonds voor pastorie-bouw is gestort *f* 35;

c. dat collecten en bijdragen uit de kerken der provincie inkomen, maar dat een enkele der grootere kerken eenigermate teleurstelde, die een bijdrage zond, waar met het oog op de gansch bijzondere omstandigheden van deze kerk en van deze classe gemeend werd een collecte te mogen verwachten.

Deputaten worden gecontinueerd, om verder werkzaam te zijn in het belang dezer kleine kerk.

B. De zendingsdeputaat brengt verslag uit van den arbeid, tot nog toe in het belang der zending verricht, en laat zien met welke moeitijkheden deputaten aanvankelijk te worstelen hebben in de keuze van een arbeidsveld. Zij zullen ter Part. Synode adviseeren nog geen beslissing te nemen aangaande Temangoeng, maar eerst inlichtingen in te winnen bij de vergadering onzer missionarissen op Java, en daarna de geestelijke en financieele voordeelen van Temangoeng met Solo en Bandjar Negara als zendingsterrein vergelijken.

De Provinciale zendings-conferentie zal 12 Mei worden gehouden in de Geref. kerk (A.) te Vlissingen.

Den zendingsdeputaat wordt dank betuigd voor het uitgebreid overzicht, dat hij gaf.

X. Rekening en verantwoording wordt gedaan:

a. door den classicalen quaestor. Hij ontving van Juni 1908 tot Mei 1909 *f* 280,04½ en gaf uit *f* 243 07½, zoodat de inmoud dezer kas thans bedraagt *f* 36 97.

b. door deputaten inzake hulpbehoevende kerken. Zij vermelden een ontvangt van *f* 45.17½ waarvan verzonden is de bijdrage voor de algemeene kas en het overblijvende is afgestaan aan het fonds voor pastorie-bouw te Rilland.

De deputaat voor art. 13 zal op de e.k. vergadering rekening en verantwoording doen.

Als commissie voor het nazien van de boeken der deputaten, aan wie eenig financieel beheer is toebetrouwd, worden benoemd de broeders J. Verkerke van Bergen op-Zoom en G. Vette van Rilland.

XI. De rondvraag naar art. 41 D. K. O. levert weinig belangrijks op. Over 't algemeen mag de toestand der kerken bevredigend worden genoemd.

XII. Pauze. Vereffening van geldelijke zaken.

XIII. De commissie voor het nazien van de boeken van de deputaten aan wie eenig financieel beheer is toebetrouwd, rapporteert dat alles in de beste orde is bevonden.

XIV. Aan de Part. Synode zal worden aangevraagd de noodige steun naar art. D. K. O. voor de Kerken Poortvliet en Tholen.

Inzake het terugkomen op het voorstel betreffende de opheffing dezer classe, de laatst gehouden Part. Synode ingediend, besluit de classe aan het moderamen dezer vergadering over te laten de nadere motiveering en verklaring, hoe de classe ten vorigen jare tot dit besluit kwam, en de redenen aan te geven, waarom zij nu op dit voorstel terugkomt.

Daar in plaats van *opheffing* algemeen de gedachte heeft post gevat van zoodanige *versterking*, dat krachtiger classicaal leven in de toekomst beter is gewaarborgd, wordt op voorstel van Ds. Lammertsma unaniem besloten, aan het gemotiveerd schrijven ten slotte toe te voegen:

Zal de toestand thans houdbaar zijn en op den duur houdbaar blijven, dan acht de classe noodzakelijk en verzoekt ze daarom:

1e. *financieele* versterking, doordat de Part. Synode de classe ter uitvoering van art. 13 D K.O. *f* 100 meer steun verleene en nu de regeling aldus treffe:

a. hulpbetoon aan de Kerk van Poortvliet; voor de eerste weduwe f 300.
„ „ tweede „ f 400.
„ haren emeritus-dienaar f 700.

b. hulpbetoon aan de Kerk van Tholen; voor haren emeritus-dienaar f 500.

2o. *intellectueele* versterking, door in het toestaan van het verzoek van Rilland's kerk om een subsidie ineens van f 200 voor pastoriebouw te bespoedigen de beroeping van een eigen predikant;

3o. *moreele* steun, die leiden kan tot intellectueele versterking, door pogingen aan te wenden, dat de kerken Kruiningen en Yerseke, die tot 1892 bij de vroegere classe Bergen op Zoom behoorden, gevoegd worden bij onze zwakke classe.

Naar de Part. Synode worden afgevaardigd de dienaren des Woords A. H. van der Kooi en A. Dekkers, primi, en J. A. de Bruin en J. H. Lammertsma, secundi, en de ouderlingen C. A. Gunst (Oud Vosmeer) en J. Verkerke (Bergen op-Zoom) primi, en L. Poulusse (Tholen) en G. Vette (Rilland) secundi.

XV. Ter vervanging van Ds. de Bruin, die als Zendingsdeputaat bedankt, wordt gekozen Ds. Sybrandy.

XVI. De correspondent voor de Theol. School doet onderzoek naar bepaalde adressen in Bergen-op-Zoom en naar het bestaan van een plaatselijk correspondent aldaar.

De betrokken Kerkeraad zal de gewenschte inlichtingen zoo spoedig mogelijk verleenen.

XVII. De Kerk van Rilland vraagt drie vacature beurten aan. De regeling zal op de gebruikelijke wijze worden bekend gemaakt.

XVIII. Als roepende kerk voor de volgende vergadering wordt Bergen-op-Zoom aangewezen, en de nadruk er opgelegd, dat op de vergadering in Oogstmaand afwezigheid van een der dienaren niet gewettigd is door vacantie en van een der ouderlingen niet door beroepsbezigheden.

XIX. De Praeses sluit de vergadering.

Ds. van der Kooi eindigt met dank aan den Heere.

Op last der Classis,
J. H. LAMMERTSMA.

Tholen, Mei 1909.

Buitenland.

Duitschland. Benoeming van een rechtzinnig hoogleeraar.

Wij deelden reeds mede, dat de Duitsche regeering bij de benoeming van professoren in de Godgeleerdheid bij beurten rechtzinnigen en liberalen of modernen benoemt. Dit stelsel bevredigt de rechtzinnigen evenmin als de liberalen. De laatsten beweren, dat er bij de benoeming van hoogleeraaren alleen gelet moet worden op wetenschappelijkheid, en wetenschappelijkheid is natuurlijk bijna alleen bij hen te vinden. De eersten kunnen er geen vrede mede hebben, dat de opleiding van aanstaande dienaren des Woords voor de helft aan mannen toevertrouwd wordt, die de belijdenis der Kerk niet deelen. Geen wonder dat bij elke benoeming van een professor in de Theologie, critiek van den eenen of van den anderen kant wordt uitgeoefend.

Zoo hebben de modernen zeer getoornd tegen de beroeping van den predikant Friedrich Mahlerz van Frankfort a. M., die bekend staat èn als een wetenschappelijk man èn als degelijk herder zijner kudde, en dit als opvolger van den hoogleeraar Kleinert. Men had verwacht dat professor Simons de catheder in de praktische Theologie zou verleend zijn, maar de regeering benoemde Mahlerz. Deze was een vriend van den helaas gestorven Dr. A. Stöcker, een man, die zooveel gedaan heeft om de inzinking van de Kerk des Heeren, vooral in Berlijn, te stuiten, de stichter van de bekende „Stadt-Mission." Een vriend en geestverwant van den door zoovelen fel bestreden Stöcker als opvolger van den liberalen hoogleeraar Kleinert, benoemd te zien, is voor menigeen te erg. Zal de regeering in deze richting voortgaan? Of wordt er wellicht straks voor een „positief" hoogleeraar een moderne benoemd? Wij vreezen het laatste.

Frankrijk. Uit de Unie der Vrije Kerken.

Sedert een 60-tal jaren bestaat in Frankrijk een Unie van Vrije Evangelische Kerken.

Op de officieuse synode van 1848 had de predikant der Geref. Staatskerk Frid. Monod, verlangd, dat de kerk een dogmatischen grondslag als regel voor de leer zou aannemen. Toen dit werd afgeslagen, trad hij uit het kerkverband en vormde een van den Staat onafhankelijke kerk, uit welke, door vereeniging met andere vrije gemeenten, de „Union des églises évangéliques" geboren werd. De leiders dezer kerk waren V. de Pressensé en zijn zoon Ed. de Pressensé, Rosseeuw, St. Hilaire, Armand Delille, Bersier en anderen. Een 50-tal kerken heeft zich onder de banier der Unie vereenigd.

Na een bestaan van 60 jaar is er in den boezem der Unie een strijd ontstaan, waarnit blijkt dat men weer voor hetzelfde geval staat als in 1848. Te Sainte Foy werd in het laatst van April de generale synode der vrije kerken gehouden, waarop men vreesde dat het tot een breuk komen zou tusschen orthodoxen en liberalen. Dit is echter niet geschied. De orthodoxen stelden voor, dat allen die lid der kerk wilden worden, een geloofsbelijdenis zouden onderschrijven. De liberalen gaven toe, en zoo werd in de belijdenis o. a. de volgende verklaring opgenomen: „De liefde Gods bestaat niet daarin, dat wij God lief gehad hebben, maar dat God ons lief gehad heeft, Zijn Zoon tot een offer der verzoening voor onze zonden zendende. Door het geloof vereenigen wij ons met Jezus den Christus, den Zoon Gods, den Heiland, in welken de volheid der Godheid woont. Door Zijn heilig leven, door het verlossende offer aan het kruis, door Zijn glorierijke opstanding heeft Hij ons den vrede verworven en de gemeenschap met den hemelschen Vader. Hij is de levende, Die altijd door redt door Zijn voortdurenden invloed op de zielen en in de wereld. Wij willen ons aan Hem, onzen Meester en Koning, overgeven, Hem dienen in den persoon onzer Broeders met de kracht en de vreugde van den Heiligen Geest, en wij willen door den strijd tegen het egoïsme, de ongerechtigheid en tegen alle vormen waarin de zonde zich openbaart, arbeiden voor de komst van Zijn rijk op aarde en wachten op de verschijning Zijner heerlijkheid en op den dag, waarin God alles in allen zijn zal."

Aan deze formule hebben allen hunne goedkeuring geschonken. Maar wij vragen: zouden de rechtzinnigen niet beter gedaan hebben, zich te voegen bij die kerken die na de scheiding van kerk en staat vrij geworden zijn en die de Déclaration de Foi van den hoogleeraar Bois, in 1872 door de generale synode aangenomen, aanvaarden als accoord voor kerkelijke gemeenschap? Dan hadden zich de liberalen kunnen aansluiten bij hunne geestverwanten die vroeger tot de Gereformeerde Staatskerk hebben behoord, doch nu de band die hunne gemeenschappen met den Staat verbond, is verbroken, zich afzonderlijk hebben georganiseerd. Deze oplossing zou o. i. beter zijn, dan een aanvaarden van een formule, waarvan men weet dat menigeen haar niet kan onderschrijven.

Japan. Godsdienst-onderwijs op de scholen. De Zending.

Terwijl in Frankrijk het Godsdienst-onderwijs uit de openbare school verbannen werd, om vervangen te worden door de zedeleer, en in Duitschland niet alleen de sociaal democraten, maar ook de onderwijzers van Bremen, de Goethe-bond, de vereeniging van „de vrienden der ethische cultuur", de Monisten-bond, de Duitsche vrijdenkersbond enz. enz., eischen dat het Godsdienstonderwijs van de school zal worden verwijderd, is in Japan door den minister van onderwijs een woord gesproken, waarnit blijkt dat deze bewindvoerder er anders over denkt.

In de scholen van Japan wordt onderwijs in de zedekunde gegeven, Godsdienstonderwijs was er buiten gesloten. Doch nu heeft de minister van onderwijs in een officieel stuk openlijk uitgesproken dat het onderwijs in de zedeleer, dat tot hiertoe in de regeeringsscholen gegeven werd, gebleken is onvoldoende te zijn en het doel, een zedelijke opvoeding te geven, niet bereikt heeft. Het is te begrijpen dat deze openlijke verklaring in de Japansche pers, in paedagogische vereenigingen, enz. druk besproken is. Verblijdend is het te kunnen constateeren, dat men met weinig uitzonderingen den minister bijvalt, en algemeen inziet dat met het oog op zeer treurige toestanden op zedelijk gebied, iets meer dan het onderwijs in de zedekunde noodig is en dat daarom Godsdienstonderwijs, hetzij in Boedhistischen of in Christelijken zin, op de scholen behoort ingevoerd te worden.

Men verlangt in vele christelijke landen van Europa, dat het onderwijs in de religie van de overheidsscholen gebannen worde, en in een heidensch land als Japan geeft men toe, dat de Godsdienstlooze school fiasco heeft gemaakt.

In Juli kan de Protestantsche zending in Japan gedachtenis vieren, dat zij voor een halve eeuw haar arbeid in dit land begon. Eerst was Japan alleen voor Nederlanders toegankelijk; nadat in 1854 door een reeks van verdragen met Amerika, Engeland en andere landen, de tot hiertoe geheel gesloten deuren op een kier waren gezet, kwamen in Juli 1859 de eerste Protestantsche zendelingen in Japan. Het waren missionairs van verschillende Amerikaansche kerken, die later door zendelingen van Engelsche kerken gevolgd werden. In 1884 begon de Duitsche Allgem. Evang. protestantische Missionsverein in Japan te arbeiden. In het jaar '80 maakte het Evangelie in Japan zulke vorderingen, dat men er al van droomde dat in 25 jaar het land gechristianiseerd zou zijn. Doch hoe ver is het daar tegenwoordig nog van daan! In eettelijke jaren is Japan een moderne staat geworden, met welken de Europeesche machten ter dege hebben te rekenen. Daardoor heeft bij de groote massa van het volk de gedachte postgevat, dat men de beschaving der Christelijke volken kon overnemen, zonder het Christendom aan te nemen.

Daarbij komt, dat atheïstische en materialistische leerlingen vooral bij de groote meerderheid van de studeerende jongelingschap ingang vonden. Het Christendom is desniettegenstaande een macht in Japan geworden, al maken zijne aanhangers — ongeveer 50 000 Protestanten, 60,000 Roomschen en 30,000 Grieksch orthodoxen — slechts een derde percent van de bevolking uit. In den Japanschen Rijksdag hebben 14 Christenen zitting, en vele belijders des Heeren bekleeden hooge ambten.

Het sterke nationale bewustzijn en het streven om zich van alle vreemde invloeden vrij te maken, treedt ook in de Christelijke kerken van Japan steeds meer op den voorgrond. Het gevolg daarvan is, dat een reeks Christelijke kerken, waarvan de leden Japanneezen zijn, geheel zelfstandig werken, dat wil zeggen: zij hebben den zendelingen te kennen gegeven, dat zij het voortaan zonder hun diensten wel zouden stellen. De tijd zal moeten leeren of zij daarvoor reeds rijp waren. Kenners van Japansche toestanden bewezen echter, dat Japan alleen voor het Christendom kan gewonnen worden — niet door Europeanen of Amerikanen - maar, door Japanneezen. Doch de eerste kerken moeten altijd door zendelingen van buiten gesticht worden; daarna behoeven zij nog langen tijd de leiding der missionaire dienaars, voordat zij aan hun land het Evangelie kunnen brengen. Wij zouden het beter geacht hebben, dat de missionaire dienaars tot de door hen gestichte gemeenten hadden gezegd: „Wij gaan heen, want gij kunt u zelve helpen", dan dat nu de bekeerde Japanneezen tot hen, die hun het Evangelie verkondigden, spraken: gij kunt wel vertrekken; wij hebben u niet meer van noode."

Gemengd Nieuws.

In de maand Mei hielden de Zevendedag Adventisten te Tacoma, Md. in N.-Amerika, hunne 37ste jaarlijksche vergadering. Een 2000-tal leden kwam saam, die in tenten geherbergd zijn. De afgevaardigden waren uit de Vereenigde Staten, Europa, Zuid-Amerika, Japan, Klein Azië, China, Canada en Mexico saamgestroomd. Uit de uitgebrachte verslagen bleek, dat in de laatste vier jaren 295 gemeenten werden georganiseerd. De tienden gedurende deze periode bedroegen ruim een million dollars, terwijl voor de zending 308,000 dollars werd saamgebracht. Welk een offervaardigheid, en dit om het juk te dragen waarvan Paulus getuigde, dat de Israëlitische vaderen het niet hadden kunnen dragen.

Herdenking van Calvijn in de Pruissische landskerk. De opperkerkeraad der Pruissische landskerk bepaalde, dat op den 11den Juli 1909 op gepaste manier Calvijn zal worden herdacht en dat zijn verdiensten omtrent de reformatie der kerk, hetzij door een feestpredicatie of door eene andere feestelijks samenkomst, voor de gemeente zullen in het licht gesteld worden. »Ook bevelen wij dat op dezen Zondag een collecte tot vorming van een Calvijn-jubileum-fonds voor de Gereformeerde gemeenten in onze landskerk, in het bijzonder voor die kerken welke in de verstrooiing zijn, in alle Evangelische kerken, in aansluiting aan de hoofdgodsdienstoefening, zal gehouden worden. Wij verwachten, dat gelijk in het jaar 1883 de gemeenten van onze geheele landskerk bereidwillig en gaarne hare offers brachten tot het stichten van een fonds ten bate van Luthersche kerken in de verstrooiing, ook deze inzameling bij haar gewillige en geopende handen vinden zal.

Mescal. De (Amerikaansche) *Wachter* deelt mede, dat een vreemd bijgeloof zich meester gemaakt heeft van de Omaha en Winnebago Indianen in den staat Nebraska. Een zijftigtal jaren geleden moeten blanken deze menschen hebben geleerd: »Gij zijt verloren stammen, Gij zijt van God afgedwaald en kunt niet weder behouden worden en tot Hem komen, tenzij gij gebruikt wat Hij u gezonden heeft." Daarop vertoonde men den Indianen een gedroogde vrucht, welke mescal, een soort cactus, heet. Men leerde hun deze vrucht tusschen de vingers te houden en er een tijdlang aandachtig op te staren. Dit scheen een hypnotiseerende werking op hen te hebben. Ook moesten zij van die vrucht, mescal, eten en het sap er van drinken. Bij hunne samenkomsten drinken zij water waarin een stuk mescal gedaan is; het drinken van zulk water heeft zekere bedwelming tengevolge; het doet hen, naar het zeggen der Indianen, »goed voelen", het werkt op de verbeelding. Een Indiaansche vrouw beweert dat zij door het gebruik van mescal »Christus en engelen en een grooten witten troon" zag. In de openbare vergaderingen drinken allen van het water waarin mescal ligt, totdat zij gezichten zien.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

MORGENWANDELING.

Wie recht genoeglijk wand'len wil,
Die ga het zonlicht tegen,
Als ge in het bosch, zoo kalm en stil,
Geen blad nog ziet bewegen.
Nog wacht het oor op 's leeuwriks lied,
Maar uit de beek en 't oeverriet
Ruischt 's Heeren morgenzegen.